

Новоград-Волинська
спеціалізована школа І-ІІІ ступенів №4
з поглибленим вивченням окремих предметів і курсів
”Школа сприяння здоров’ю” Житомирської області

Войцехівська В.С.

У скриньку здоров'я

Дидактичні матеріали
валеологічного змісту
з української мови
5 клас

м. Новоград-Волинський
2015

Войцехівська Вікторія
Сигизмундівна 1964 р.н. –
вчитель української мови і
літератури, вища кваліфікаційна категорія, старший
вчитель, рік присвоєння – 2010.

Адреса: вул. Пушкіна, 46, м. Новоград-Волинський,
Житомирська область.

Контактний телефон: 068-307-46-79.

Рецензія
на рукописний посібник Войцехівської В.С.
«У скриньку здоров'я. Дидактичні матеріали
валеологічного змісту з української мови. 5 клас»

Рецензована робота є надзвичайно актуальною, тому що проблема збереження здоров'я наших учнів була, є і буде важливою в усі часи. Бо саме вчитель на своїх уроках повинен вчити дітей жити, успішно діяти у світі, самовизначатися у ньому, формувати у них ціннісне ставлення до себе, свого образу "Я", одним із компонентів якого є "Я – здоровий". Тож авторський посібник насычений якісним мовним матеріалом з різних функціональних стилів, включає актуальну та корисну інформацію (тексти) валеологічного змісту.

Вдумливо дібраний і системно організований, він сприятиме підвищенню якості проведення уроків. Тут учитель-словесник знайде тексти для диктантів, а також необхідні як для засвоєння нового програмового матеріалу, так і для закріплення вже відомого вправи до кожної з тем 5 класу за новим Державним стандартом. При цьому автор намагався максимально урізноманітнити види вправ, спираючись на чинний правопис та шкільну програму, зробив потрібні акценти на складних випадках у написанні слів та їхніх форм. Виділені орфограми подано у контексті чітко й лаконічно сформульованих правил, що охоплюють практично всі розділи «Українського правопису».

У цілому рецензований рукопис справляє дуже добре враження і заслуговує на схвалення. Навчальний посібник, підготовлений Войцехівською В.С., безперечно, стане в нагоді і вчителям-словесникам, і студентам педагогічних навчальних закладів, і всім залюбленим у рідну мову.

Рецензент:

О.Л. Опанасюк,
заступник директора з
навчально-виховної
роботи

13 січня 2015 р.

Посібник вміщує дидактичний матеріал до кожної з тем 5 класу відповідно за новим Державним стандартом. Пропонуються різні форми і методи роботи, що мають на меті найкраще засвоєння учнями навчального матеріалу, індивідуальний підхід до кожного конкретного класу і школяра.

У зв'язку з тим, що сьогодні здоров'я – найбільша цінність і берегти його треба з малку, всі тексти завдань валеологічного змісту.

Для вчителів-словесників, студентів педагогічних навчальних закладів, учнів загальноосвітніх шкіл.

ЗМІСТ

Інформаційний лист	2
Рецензія	3
Анотація	5
Зміст	6
Передмова	7
Введення	8
Основна частина	9
Вступ. Значення мови в житті суспільства.	
Українська мова – державна мова України	
.....	9
Повторення вивченого в початкових класах	
Іменник. Прикметник	10
Числівник. Займенник	12
Дієслово. Прислівник	13
Прийменник. Сполучник	14
Відомості з синтаксису та пунктуації	
Словосполучення	16
Речення	17
Фонетика. Графіка. Орфоепія. Орфографія	22
Лексикологія	28
Будова слова. Орфографія	33
Повторення та узагальнення в кінці року	38
Диктанти валеологічного змісту	42
Висновок.....	57
Список використаної літератури	59

*Людина повинна знати, як допомогти
собі самій у хворобі,
пам'ятаючи, що здоров'я є
найбільшим багатством
людини.*

Гіппократ

ПЕРЕДМОВА

Виховання здорової дитини, охорона здоров'я людини – основні проблеми всіх часів.

Вирішення проблеми збереження власного здоров'я закладено в самій людині, але приоритетним завданням вчителя в загальноосвітньому навчальному закладі залишається інформаційно-просвітницька робота з дітьми та учнівською молоддю. Тому видання містить тексти валеологічного змісту і має на меті допомогти вчителеві організувати навчально-виховний процес на уроці мови по-новому, щоб забезпечити формування національно свідомої, духовно багатої особистості, орієнтованої на здоровий спосіб життя.

Багато уваги приділено формуванню комунікативних умінь і навичок, розвитку творчих здібностей школярів.

Буду рада, якщо посібник стане Вам у нагоді. Бажаю шановним колегам здоров'я, успіхів та натхнення!

Введення

Проблема здоров'я дітей нині стоїть настільки гостро, що ми повинні поставити запитання: «Як, гризучи граніт науки, зберегти здоров'я дітей?»

Тож тема досвіду, над якою працюю з 2007 року і видала уже 3 посібники (для 6,7,8 класів), така: **«У скриньку здоров'я». Дидактичні матеріали валеологічного змісту з української мови. 5 клас.**

Досвід є досить актуальний, бо саме вчитель, вихователь має формувати у дітей ціннісне ставлення до власного здоров'я. Повністю погоджуюсь зі словами В. Сухомлинського: „Я не боюся ще й ще раз повторити: турбота про здоров'я – це найважливіша праця вихователя. Від життєрадісності, бадьорості дітей залежить їхнє духовне життя, світогляд, розумовий розвиток, міцність знань, віра в свої сили...”. Тож, навчаючи дітей, проводжу на уроках **інформаційно-просвітницьку роботу щодо здорового способу життя – це і є мета моого досвіду.**

Моє педагогічне кредо уже тривалий час залишається таким: **”Даючи знання – не відбирай здоров'я” – це ведуча педагогічна ідея.**

Звичайно, базові знання про своє здоров'я учні отримують на уроках фізичної культури, основ здоров'я, біології. А через зміст уроків української мови намагаюся формувати в учнів вміння берегти своє здоров'я. Це забезпечує всебічний гармонічний розвиток особистості школяра.

Вступ

Значення мови в житті суспільства.

**Українська мова –
державна мова України**

Текст 1

Я — носій української культури.

Я — знавець милозвучної мови, що є для мене рідною.

Я можу творити.

Я міркую, замислююся, аналізую.

Я хочу знати і поділитися тим, що знаю.

Я люблю читати поезію про рідний край, творити поезії і при свячувати їх рідному краєві.

Завдання

1. Уважно прочитайте аутотренінг.

Чи згодні ви з усіма пунктами? Що хочете внести нового?

2. Два пункти, які вам сподобалися найбільше, запишіть на першій сторінці свого зошита.

Текст 2

Чи не чари й не диво?

Мова – спів, мова – казка.

Все сказати можливо:

Є і гнів, є і ласка.

В мові – воля героїв,
Вияв вільного духу,
Духу нації прояв,
Сила вільного руху (Д. Білоус).

Завдання

1. Уважно прочитайте текст вірша.
2. Поміркуйте над запитаннями:
 - Яке значення має рідна мова у житті народу, у твоєму особистому?
 - Чому потрібно берегти рідну мову?
3. Складіть асоціативний словничок до слова "мова".

Повторення вивченого в початкових класах

Іменник. Прикметник

Текст 1

Головне — здоровим бути —
Це потрібно всім збагнути!
Бо як є здоров'я сила,
То весь світ людині милив.
Й думка в неї веселенька,
І тоді вона жвавенька.
Все їй хочеться робити,
І сміяється, і радіти.
А як тільки захворіє —
Зразу ж сонечко тускніє.
Тому це запам'ятай
Й про своє здоров'я — дбай! (Вірш-навчалочка з нар. творчості)

1. Виразно прочитайте вірш-навчалочку. Чого вона навчає?
2. Випишіть із тексту у дві колонки іменники та прикметники. Зазначте рід, число, відмінок іменників.

Текст 2

Здоров'я – найбільша цінність, говорить народна мудрість. Це тому, що тільки за наявності здоров'я в людини є сили та наснага для справ, спілкування, творчості. Коли в організмі щось болить, важко сконцентруватися на навчанні чи роботі, не хочеться розважатися. А сучасне життя вимагає від нас бути активними, тому ми маємо турбуватися про своє здоров'я (З журналу).

Завдання

1. Прочитайте текст.
2. Випишіть з тексту прикметники у сполученні з іменниками. Виділіть відмінкові закінчення прикметників. У дужках позначте скорочено рід, число, відмінок.

Текст 1

Немає нічого дорожчого на світі,
Ніж дивне щастя жити на
Землі
В здоров'ї кожній квіточці
радіти,
І посміхатися навіть уві сні.
Безцінний скарб, що ми
здоров'ям звемо,
Із юних літ нам треба
берегти,
Адже нічого більше нам не треба,
Щоб тільки всі здорові були ми (О. Балук).

Завдання

1. Прочитайте текст вірша.
2. Визначіть його тему та основну думку.
3. Випишіть з тексту займенники, поставити до них питання.

Текст 2

В третьому тисячолітті, під час наукового та технічного прогресу без знань не обйтися жодному із нас. Та й кожен повинен досягти своїх вершин у житті. А це не завжди легко й просто, тому що все досягається великими зусиллями волі і фізичними

міцну волю, а це мають лише ті, хто здоровий фізично і духовно. Недаремно кажуть люди, що в здоровому тілі – здоровий дух (З календаря).

Завдання

1. Прочитайте текст.
2. Як ви зрозуміли зміст тексту? Як ви ставитеся до свого здоров'я?
3. Знайдіть у тексті числівник. Поставте до нього питання. Що він означає? Які бувають числівники?

Дієслово. Прислівник

Текст 1

- Добре здоров'я допоможе прожити цікаве життя.
- Життя – це найцінніше, що має людина.
- Здоров'я дитини – багатство родини.
- Здоров'я народу – багатство країни.
- Здоров'я дітей – здоров'я нації (Народна творчість).

Завдання

1. Виразно прочитайте прислів'я.
2. Поясніть їх значення.
3. Запишіть свої прислів'я про здоров'я.
4. На основі цих прислів'їв складіть свої речення, використовуючи дієслова в теперішньому, минулому і майбутньому часі.

Текст 2

відпочинку.

Якщо я чітко дотримуюся режиму дня, то:

- все виконую вчасно;
- ніколи не запізнююся;
- встигаю багато чого зробити;
- почиваюся бадьоро і весело;
- щодня радію життю (З дитячого твору).

Завдання

1. Уважно прочитайте ці правила.
2. Чи дотримується ви режиму дня? Для чого він потрібний?
3. Випишіть всі прислівники. Поставте усно до них запитання. Яку роль виконують прислівники в реченні?

Прийменник. Сполучник

Текст 1

Кожен день по
роздорядку
Маємо робить зарядку.
Для здоров'я вона –
плюс,
Намотай собі на вус
(С.Сем'юк).

Завдання

щодня?

2. Знайдіть прийменники. Випишіть їх разом зі словом, до яких вони відносяться. Визначте відмінок.

Текст 2

Спортом слід займатися для того, щоб тіло перебувало в русі. Рух необхідний для нормального життя людського організму. Коли працюють м'язи, майже всі органи і системи працюють швидше і краще. Для дитячого організму дуже необхідний рух. Завдяки руху ви розвиваєтесь фізично, а також стаєте сильнішими. Тому після навчання найкращим відпочинком для вас буде заняття спортом, рухливі ігри, плавання, катання на велосипеді, самокаті чи роликових ковзанах, взимку – на санчатах, ковзанах та лижах. Пам'ятайте те, що рости здоровими та сильними вам допоможуть уроки фізкультури, заняття у спортивних секціях (З журналу).

Завдання

1. Уважно прочитайте текст.
2. Визначте його тему та основну думку. Як ви ставитеся до заняття спортом? Який вид спорту ваш улюблений?

у реченнях?

Відомості з синтаксису та пунктуації

Словосполучення

Текст 1

Є корисні страви і смачні:
Борщ і каша, груші, сливи,
спіла диня.

А шкідливим – дружно
скажем: «Ні!»

Не приносять вони користі
людині (Р. Бевзик).

Завдання

1. Виразно прочитайте віршик. Що ви знаєте про правильне харчування?
2. Вичленіть з тексту всі можливі словосполучення. Визначте в них головне і залежне слово. Поставте питання від головного до залежного.

Текст 2

Ще в давні часи вчені зрозуміли необхідність використання людиною природно-кліматичних факторів, які загартовують: сонця, повітря, води. Досвід показує, що тільки за допомогою загартування можна вилікувати багато хвороб. Але починати загартування потрібно поступово. Загартований організм не боїться хвороб і холоду (З календаря).

Завдання

організм? Як потрібно це робити правильно?

2. Випишіть з тексту 4 словосполучення (на вибір).

Виконайте їх письмовий синтаксичний розбір.

Текст 3

Посмішка зігриває серце людей, покращує настрій. Це

маленьке диво, яке ми повинні розділити з усіма. Пригадаймо якомога більше лагідних, добрих слів. Наповнимо цими словами нашу класну кімнату (З досвіду роботи).

Завдання

1. Прочитайте текст.
2. Як часто посміхаєтесь ви? Для чого нам посмішки?
3. Доповніть текст власними словосполученнями, щоб «наповнити» ними нашу класну кімнату».

Речення

Текст 1

Немає нічого ціннішого за здоров'я.

Міцне фізичне здоров'я — це обов'язкова умова щасливого життя. Здорова від природи людина не помічає свого здоров'я і, лише втративши його, розуміє марність усього того, що було для неї

стосунки (З підручника).

Завдання

1. Прочитайте, звертаючи увагу на виразність.
 2. Зверніть увагу на розділові знаки, при можливості поясніть їх.
 3. Чи є в тексті речення з однорідними членами?
- Доведіть.
4. Перепишіть два перших речення, підкресліть у них граматичні основи.

Текст 2

Здоров'я – найбільша цінність, говорить народна мудрість. Це тому, що тільки за наявності здоров'я в людини є сили та наснага для справ, спілкування, творчості. Коли в організмі щось болить, важко сконцентруватися на навчанні чи роботі, не хочеться розважатися. А сучасне життя вимагає від нас бути активними, тому ми маємо турбуватися про своє здоров'я (З учнівського твору).

Завдання

1. Виразно прочитайте.
2. Запишіть по пам'яті (3-4 речення).
3. Підкресліть у своїх реченнях головні та другорядні члени.

Бережіть здоров'я з дитинства. Бо хвороби легше попередити, ніж лікувати. У нашому класі вже зараз багато учнів, хто має поганий зір або викривлення хребта. Часто це відбувається, коли ми багато часу

проводимо за комп'ютером чи з книгою, сидячи неправильно при поганому освітленні. Потім буде складно відправити це! Адже зараз люди постійно

мають справу з інформацією, тому комп'ютером користуються більше й більше, чим погіршують зір і надалі. Як ви гадаєте? Можливо, ми ставимося до цього безвідповідально тому, що просто не уявляємо, що це таке – осліпнути (З учнівського твору).

Завдання

1. Уважно прочитайте текст. Доберіть до нього назву. Як ви ставитеся до свого здоров'я?
2. Чи є в тексті складні речення? Зачитайте їх.
3. Випишіть з тексту речення різні за метою висловлювання.

Текст 4

Щоб не хворіти, треба
підтримувати своє здоров'я. Для
цього потрібно небагато:
харчуватися корисно, робити

позитивно ставитися до життя. Вчені кажуть, що люди з почуттям гумору живуть довше, а хворіють рідше. Якби люди більш уважно ставилися до себе та свого самопочуття, вони значно менше часу витрачали б на лікарні. Треба пам'ятати, що здоров'я треба берегти, бо за гроші його не купити (З учнівського твору).

Завдання

1. Виразно прочитайте, дотримуючись правильної інтонації.
2. Обґрунтуйте розділові знаки в реченнях.
3. Випишіть речення з однорідними членами. Чи є при них узагальнювальні слова?

Текст 5

Будь розумниця, дитинко,
І здоров'я бережи.
У кишені май хустинку
Й слів поганих не кажи.
Руки з милом мий щоденно
Після гри і до їди.
Та життя сприймай
натхненно,
Будь здорововою завжди! (Я. Овчарук)

Завдання

1. Виразно прочитайте вірш.
2. Чи цікавий вам цей текст?

його. Замалюй схему, поясни розділові знаки.

4. Склади своє речення про здоров'я, використовуючи звертання та вставні слова.

Текст 6

Про здоров'я людини краще всього говорить його зовнішність, адже здоров'я і краса нерозривно пов'язані між собою. Зовнішній вигляд людини є відображенням його

внутрішнього стану. І людина, організм якої гармонійно розвинений, світиться неповторним світлом. Здорові люди завжди оптимістично налаштовані, вони переповнені почуттям радості і задоволення життям (З журналу).

Завдання

1. Виразно прочитайте.
2. Чи є у тексті складні речення? Скільки частин мають? Чим поєднуються частини складного речення?
3. Випишіть спочатку речення із сполучниковим зв'язком, а потім – із безсполучниковим. Підкресліть граматичні основи.
- 4 Складіть і запишіть одне складне речення із сполучниковим зв'язком і одне – із безсполучниковим зв'язком.

Сервантес говорив: ”Здоровий і веселий дух є джерелом краси”. А здоровий спосіб життя передбачає правильне харчування, фізичну активність, повноцінний відпочинок і багато іншого. Тому людина, що бажає зберегти красу, повинен дотримуватися правильного режиму дня з регулярним чергуванням праці та відпочинку, з повноцінним і достатнім по тривалості сном і, природно, з активним перебуванням на свіжому повітрі (З учнівського твору).

Завдання

1. Уважно прочитайте.
2. Які думки викликає у вас цей текст?
3. Випишіть із тексту речення з прямою мовою.
Поясніть розділові знаки, замалюйте схему.
4. Перебудуйте подане речення так, щоб слова автора стояли після прямої мови, замалюйте схему.
5. Складіть власні речення з прямою мовою про важливість відпочинку на свіжому повітрі.
6. Складіть діалог-розвитування, пов’язаний з вашим життєвим досвідом про режим дня.

Орфографія

Текст 1

Як думала Оленка...

Думала Оленка так: щоб
здоров'я мати,
Треба *їсти* їй буряк, пити чай із
м'ятою,
Їсти супчики й борщі, вареники
з сиром,
І котлетки, й вергунці, але
знати міру.
Прокидатись на зорі, зарядку робити,
Помагати у дворі, з дітьми в мирі жити.
Ще трудитися **щодень**, волю гартувати,
І завжди співати пісень, словом, не тужити!
Чемні говорить слова та людей вітати,
Добрій робить діла, менших захищати (К. Вашук).

Завдання

1. Виразно прочитайте текст, звертаючи увагу на вимову наголошених і ненаголошених голосних.
2. Випишіть з нього слова, в яких кількість звуків і букв не збігається.
3. Виділені слова записати фонетичною транскрипцією.

Текст 2

У школі діти ст..каються з тисячами р..зноманітних мікробів. Саме тому гігієна рук важлива для здоров..я школяра. Тож п..р..буваючи у школі, р..тельно і часто мийте руки, бо це є жит..евою н..обхідніс..тю, щоб бути здоровим (З підручника).

Завдання

1. Уважно прочитайте.
2. Вставте потрібні літери та знаки письма, де треба. Відповідь обґрунтуйте. Перевірте себе, користуючись орфографічним словником.
3. Складіть список вже вивчених орфограм.
4. Випишіть з тексту два іменники, розберіть їх фонетично.

Текст 3

Бути готовим до захворювання

Як би сильно ви не намагалися захистити здоров'я від **захворювань** і як би ретельно не дотримувалися правил гігієни, вам не вберегтися від захворювань протягом року. Будьте до **цього** готові. Якщо побачите, що вранці перед школою кашляєте або

заходи, щоб «схопити» перші симптоми хвороби вчасно (З учнівського твору).

Завдання

1. Виразно прочитайте. Чи хочете ви бути завжди здоровим? Що ви для цього робите?
2. Розставте іменники, що є в тексті, за алфавітним порядком.
3. Запишіть фонетичною транскрипцією виділені слова.
4. Виконайте фонетичний розбір слова **здоров'я**.

Текст 4

Уроки в школі - **напружене** читання і письмо, а після **занять** не прогулянка на свіжому повітрі, а **мультифільми** по телевізору або ігри за комп'ютером. Результат **передбачений** - у школярів вже до третього класу **починаються** проблеми із здоров'ям (З підручника).

Завдання

1. Прочитайте текст.
Доберіть назву до тексту. Як ви бережете свій зір?
2. Випишіть слова, у яких звуків менше, ніж букв.
3. Поставте у виділених словах наголоси, розбийте на склади.

Текст 5

Здоровий спосіб життя — це спосіб **життя** окремої людини, спрямований на профілактику хвороб і **зміцнення** здоров'я. Він включає

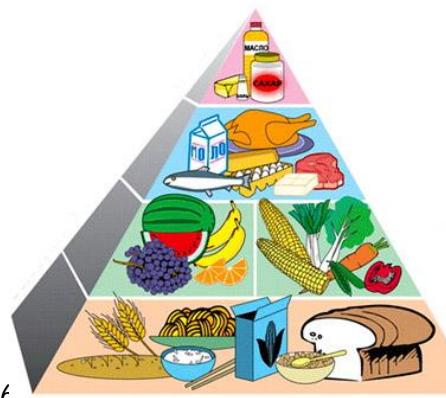
такі принципи, як дотримання режиму дня, раціональне харчування, фізичну культуру, **дотримання** правил гігієни, відсутність шкідливих звичок, **доброчесливе** ставлення до **оточуючих** (Р. Тимчук).

Завдання

1. Прочитайте. Чи дотримуєтесь ви здорового способу життя? Як саме?
2. Розберіть словосполучення **спосіб життя** синтаксично.
3. Виконайте фонетичний розбір слова **життя**.
4. Виділені слова поділіть на склади для переносу.

Текст 6

Харчування — це необхідний процес для підтримки життя людини. Без уживання їжі й води людина може прожити лише кілька діб. Але для того, щоб бути

здоровим, потрібно не просто харчуватися, а харчуватися правильно. Здорове харчування припускає вживання продуктів у **правильному** режимі й кількості, крім того, вони повинні бути збалансованими. Рекомендований добовий режим уживання їжі **четириразовий** – сніданок, обід, **південок** і вечеря. **Кількість** їжі для **споживання** залежить від віку й рівня активності (розумового й фізичної) і часу року (3 календаря).

Завдання

1. Ознайомтеся з текстом. Доберіть назву до нього.
Чи правильно харчуєтесь ви?
2. Випишіть слова з відомими вам орфограмами.
3. Поставте наголоси та поділіть на склади для переносу виділені слова.
4. Випишіть слова, у яких букв менше, ніж звуків.
- 5 Зробіть фонетичний розбір слова **кількість**.

Текст 7

Слід вживати вітаміни А, В, С, а також кальцій. Відомо, що найбільше вітаміну А, необхідного для підтримання нормальної роботи сітківки та для нічного зору, міститься у моркві. Рибофлавін – вітамін

групи В, який допомагає при дистрофії рогівки, міститься в молоці, яйцях, печінці, м'ясі, сирі, рибі,

зелених листових овочах, грибах і кисломолочних продуктах. Вітамін С підвищує витривалість очей, попереджає розвиток катаракти та розрив очних капілярів. На нього багаті шипшина, квашена капуста, цитрусові. Потрібен також кальцій, який не дає можливості “розтягуватися” сполучній тканині очей, тобто попереджає розвиток короткозорості. Найбільше кальцію містять сир, м'ясо, яйця, капуста, зелений салат (З журналу).

Завдання

1. Уважно прочитайте текст.
2. Перекажіть його.
3. Використовуючи поданий текст, випишіть 10-20 слів для словникового диктанту, підкреслюючи орфограми
4. Які думки викликає у вас поданий текст?
Розкажіть, звертаючи увагу на правильну вимову слів.

Лексикологія

Текст 1

Дослідники доводять, що здоров'я людини на 50% залежить від обраного стилю життя. Медицина ж здатна допомогти кожному, хто має проблеми із **самопочуттям**, лише в межах 10%. Отже, **залучення** до здорового способу життя важливо розпочинати з перших днів життя дитини. І особистий приклад повинні показати батьки, які є найпершими вихователями і наставниками малечі (З підручника).

Завдання

1. Виразно прочитайте текст.
2. З'ясуйте лексичні значення виділених слів. Уведіть ці слова до самостійно створених речень.
3. Пригадайте все відоме про однозначні і багатозначні слова. Створіть зв'язну розповідь, підкріплюючи її прикладами з тексту.
4. Підберіть синоніми до слова **дослідники**, **доводять**.
5. Визначте лексичне і граматичне значення слова **малеча**.

Текст 2

Танок хвилюючий і прекрасний вид мистецтва бо не тільки відображає життя а й є життям. А ще танок виховує і культуру поведінки. Танці це також емоційна насолода. Вони розвивають відчуття ритму активізують діяльність легень і серця виробляють правильну поставу піднімають настрій позитивно впливають на здоров'я. Кожен з нас у своєму житті мав нагоду потанцювати (З учнівського твору).

Завдання

1. Уважно прочитайте текст. Чи любите ви танцювати?
2. Спишіть текст, розставивши розділові знаки.

3. Підберіть синоніми до слів **прекрасний, позитивно**.
4. Підберіть антоніми до слів **здоров'я, життя, кожен**.
5. Визначте лексичне і граматичне значення слова **серце**.

Текст 3

Найліпший друг учня-відмінника – правильне, повноцінне харчування. Щоб знання укладалися в голові по поличках, а мозок працював на всі сто вісотків, дотримуйся під час складання іспитів, і тим більше підготовки до них, спіциалної діти. Головне – більше білків (тобто м'яса і риби) і вуглеводів (фруктів, овочів і круп) (З учнівського твору).

Завдання

1. Прочитайте. Чи хочете ви бути відмінниками? Що ви для цього робите?
2. Спишіть текст, вставивши потрібну літеру.
3. Підберіть синоніми та антоніми до слова **друг**.
4. Чи є у тексті слова, вжиті у переносному значенні?
5. Продовжте текст, використовуючи омоніми.

Текст 4

Не забувай про те, що найкращий відпочинок - зміна діяльності. Викрій годину-дві на день, щоб прогулятися по парку, подихати повітрям, сходити у спортзал, покататися на роликових ковзанах. Не забувай і про короткі паузи: кожні годину-півтори варто на 5-10 хвилин відволікатися від книжок і конспектів. Можна пройтися по квартирі, подивитися у вікно, розім'ятися і зробити гімнастику для очей (З енциклопедії).

Завдання

1. Виразно та уважно прочитайте.
2. Доповніть текст своїми порадами.
3. Підберіть антонім до слова **відпочинок**.
4. Що таке омоніми? Складіть з ними 2-3 речення.
5. Які слова називаються однозначними, багатозначними? Доведіть думку на прикладах.

Текст 5

Якщо ти здоровий та
сильний і дужий,
Нічого ніде не болить,
До всього цікавий ти і не
байдужий,
А бігати й гратись

кортить.

Здається, що можеш і гори звернути —

Енергії стільки в тобі.
У небо бездонне враз можеш гайнути
І ти не сидиш у журбі.
Журба — не для тебе та різні печалі.
Тобі підкоряється світ!
Дороги усі і безмежні всі далі.
І хочеться в небо злетіть.
Веселий і радісний, просто щасливий

Ти вчишся, радієш,
ростеш.
Здоровий і дужий,
розумний, красивий
По білому світу ідеш!
(Д.Мусій)

Завдання

1. Виразно прочитай те вірш.
2. Визначте лексичне та граматичне значення слова **журба**.
3. Підберіть синоніми та антоніми до слів **журба**, **веселий**.
4. Розкажіть про поділ слів на загальнозвживані та стилістично забарвлени. Наведіть приклади.
5. Що таке етимологія слова? Розкажіть про походження кількох слів з тексту (на вибір).
6. Розкажіть, з якою метою укладаються словники. Які словники ви знаєте? У чому особливість кожного з них?

Будова слова. Орфографія

Текст 1

А як в тобі немає сили,
Тоді тобі і світ **немилій**.
Бо завжди, в кого що болить,
То той про те і гомонить.
Ще він без настрою, сумує,
Бо сильний біль у грудях чує.
Болить живіт, то голова,
Чого у кого не бува...
Хвороба нас не *прикрашає*,
А *потихесен'ку* вбиває.
Тому-то, правильно живіть,
Здоров'я силу **бережіть!** (Н.Гонкур)

Завдання

1. Прочитайте вірш.
Визначте тему та
основну думку
вірша.
2. Назвіть у тексті
наявні орфограми.
3. Визначте основу і закінчення змінних слів,
виділених у тексті.
4. Виконайте словотвірний аналіз слова **потихеньку**.

Текст 2

Як молодим бував, —
По сорок вареників з'їдав.
А от старим став,

То ледь п'ятдесят ум'яв.
То ж не треба намагатися
уминати все в такій кількості
— це до добра не приведе. В
усьому треба мати міру, тоді
й здоров'я буде (З календаря).

Завдання

1. Прочитайте. Як ви розтлумачите написане? Як ви відноситесь до їжі?
2. Назвіть основні способи словотвору в українській мові. Слов яких способів наявні у тексті?
3. Назвіть усі самостійні частини мови, що є у тексті. За якими ознаками ви визначили їх?
4. Розберіть прикметники, що наявні в тексті, за будовою.
- 5 Провідміняйте іменник **міра**. Виділіть закінчення.

Текст 3

Треба рано-вранці встати,
Постіль всю свою
прибрати,
Ліжко рівно застелити,
Килимки всі потрусити.
Привикати до порядку
І зробити вмить зарядку.
Чистити зуби, умиватись,

Снідати, тоді збиратись
Вже до школи пішки йти,
Щоб **здоров'я** зберегти (М.Бігмант).

Завдання

1. Ознайомтеся з віршем.
2. Випишіть іменники, визначте їх рід, число, відмінок.
3. Доберіть до виділеного слова спільнокореневі слова та форми слова.
4. Складіть з ним самостійно речення.

Текст 4

Куріння, наркоманія, алкоголь, **вдихання** різних токсичних речовин — це ті страшні звички, які дуже легко набуваються, а

позбутися від них не тільки **надзвичайно** важко, але іноді і неможливо. А всі вони згубно впливають на організм, особливо дитячий, поступово руйнуючи і знищуючи його, що приводить до **страшних** хвороб і до смерті. Всі ці шкідливі звички **викликають** небезпечні хвороби: рак легенів і шлунку, цироз печінки і **підшлункової** залози, хвороби нирок і серця, а найстрашніше те, що людина втрачає розум, здоровий глузд, знищує свою нервову систему, яка не відновлюється і перетворюється така людина на ніщо (В. Гарний).

Завдання

1. Виразно прочитайте. Детально перекажіть (усно).
2. Випишіть слова, які провідмінити неможливо.
3. Розберіть за будовою виділені слова.
4. Підберіть спільнокореневі слова та форми до слова **звичка**.

Текст 5

Якщо **нажив** погані звички,
Робив собі на зло без меж.
Не скинеш їх, як **рукавички**,
А **захворієш** і помреш...(Ф.Варум).

Завдання

1. Прочитайте. Який висновок з цього ви зробили?
2. Розберіть за будовою виділені слова.
3. Провідмінійте слово **звичка**. Виділіть відмінкові закінчення.

Текст 6

Здорове тіло — продукт здорового розуму. Бо ж хвороба н..кого не красить. Пам..ятайте про це і буд..те мудрими, бережіть своє здоров'я ..молоду, поки воно у вас є, щоб у

здоровому тілі був здоровий дух, бо здоровому — все здорово! І тільки здорова людина може бути дуже багатою і щасливою, бо вона вже має на..звичайний скарб — здоров'я! (З довідника)

Завдання

1. Виразно прочитайте поданий текст.
2. Перепишіть. Вставте пропущені літери, поясніть написання.
3. Створіть власні завдання до тексту.

Текст 7

Як нема сили, то й світ
немилій.

Без здоров'я нема щастя.
Подивись на вид і не
питай про здоров'я.

Бережи одяг, доки новий,
а здоров'я, доки молодий.
Доки здоров'я служить,
людина не тужить.

Праця дає здоров'я, а лінь — хвороби.

Чистота запорука здоров'я.

Сміх краще лікує, ніж усі ліки.

Здорове тіло — продукт здорового розуму.

Хто рано встає, той довше живе (Народна творчість).

Завдання

1. Прочитайте прислів'я. Поясніть їх значення.
2. Випишіть 5 прислів'їв, які вам найбільше сподобалися.
3. Чи є серед них слова, що не змінюються? Запишіть, розберіть за будовою.
4. Розберіть за будовою 5-7 змінних слів.
Наведіть свої приклади прислів'їв та приказок про здоров'я. Запишіть їх.

Повторення та узагальнення в кінці року

Текст1

Різноманітні неприємності можуть очікувати нас на кожному **кроці** але потрібно виховувати в собі силу волі твердість духу щоб не

піддатися спокусам які можуть на здоров'я. Адже серед основних причин різноманітних захворювань є байдужість до власного здоров'я або відсутність мотивації до її збереження (І. Сунцова).

Завдання

1. Прочитайте. Вставте пропущені розділові знаки.
2. Запишіть останнє речення фонетичною транскрипцією.
3. До виділеного слова підберіть спільнокореневі слова та форми слова.
4. Випишіть з тексту всі самостійні частини мови.
5. З'ясуйте способи творення слів **неприємності, негативно, збереження**.

Текст 2

Найцінніше, що є у людини, — це її життя. Воно дається їй тільки раз і кожній — своє. Довге чи коротке, **неповторне** і звичне, радісне і сумне, солодке, як мед, і гірке, як полин, воно триває лише від **народження** до смерті, і його не можна **прожити двічі** (П. Райський).

Завдання

1. Прочитайте.
2. Доповніть текст власними думками.
3. Назвіть орфограми, вжиті у тексті.
4. Виділені слова розберіть за будовою.
5. Зробіть синтаксичний розбір словосполучення **прожити двічі, довге життя**.

Текст 3

Спосіб життя людини залежить від того, як вона відпочиває та працює, чим захоплюється, що їсть і п'є.

Людина веде здоровий спосіб життя, якщо вона не палить, не вживає алкогольних напоїв і наркотиків, щодня робить фізичну зарядку, стежить за чистотою свого тіла, доброзичливо ставиться до інших людей (З довідника).

Завдання

1. Ознайомтеся з текстом.
2. Назвіть частини мови у першому реченні.
3. Випишіть слова, у яких є префікси, позначте їх.
4. Зробіть фонетичний розбір слова **їсть**.

Текст 4

Здоровими
вважаються діти з
гармонійним
фізичним і нервово-
психічним
розвитком, в яких
немає **захворювань**
та функціональних
порушень в

організмі. Стан здоров'я дітей визначається за показниками фізичного розвитку, захворюваності, функціонального стану органів і систем, а рівень нервово-психічного розвитку **перевіряє** спеціально лікар-педіатр (З довідника).

Завдання

1. Прочитайте текст. Чи вважаєте ви себе здоровими?
2. Чи є в тексті однорідні члени речення? Назвіть.
3. Поясніть уживання розділових знаків.
4. Запишіть фонетичною транскрипцією виділені слова.

Текст 5

Немає нічого дорожчого на світі,
Ніж дивне щастя жити на Землі.
В здоров'ї кожній квіточці радіти,
І посміхатися навіть уві сні.
Безцінний скарб, що ми здоров'ям звемо,
Із юних літ нам треба берегти,
Адже нічого більше нам не треба,
Щоб тільки всі здорові були ми (Ж.Павлюк).

Завдання

1. Прочитайте. Чи є корисним поданий текст? Чим саме?
2. Випишіть з тексту прислівники, іменники в алфавітному порядку.
3. Підкресліть усі члени речення.
4. Чи є в тексті складні речення? Доведіть.
5. Чому треба берегти здоров'я змалку? Розкажіть про це, дотримуючись орфоепічних вимог.

Диктанти валеологічного змісту

Текст 1

Бережи здоров'я

Вставай не пізніше сьомої години ранку. Починай свій день з ранкової зарядки. Гімнастика зміцнює здоров'я. Кожен день мий з милом обличчя, вуха, шию. Перед сном мий ноги. Мий руки з милом перед їжею, після роботи, після гри з тваринами, після відвідування туалету.

Запам'ятай! Брудні руки — джерело багатьох хвороб. Будь чистим і охайним. Щоденно чисть від пилу і бруду одяг і взуття.

Бережи зуби. Щоденно чисть їх щіткою і зубною пастою. Повохи рот після їжі.

Бережи зір. Читай і пиши тільки при добром освітленні. Світ від вікна і лампи повинен падати зліва. Не читай у ліжку: це шкідливо.

Текст 2

Грип

Грип — гостре заразне захворювання, яке легко передається від хворої людини до здорової.

Збудником грипу є віруси. Під час розмови, кашлю, чхання хворий розбризкує навколо себе краплини слини, мокроти, слизу, в яких є збудник хвороби. Найбільшу небезпеку для оточуючих становлять люди, які під час захворювання на грип

продовжують ходити. Вони заражають десятки людей у школі, трамваях, кіно, на вулицях.

Хворого

на грип обов'язково слід покласти в ліжко і викликати лікаря. Йому необхідно виділити окремий посуд, рушник, носові хустинки.

Особи, які доглядають за хворим, повинні носити марлеві маски. Сам хворий під час кашлю і чхання повинен прикривати ніс і рот хустинкою.

Виконання всіх цих правил захистить тебе від захворювання на грип.

Текст 3

Увага! Отруйні гриби!

Навесні та восени ліс наповнюється улюбленацями збору грибів. Це дуже цікаве заняття. Але не кожен знає назви й властивості грибів. А серед них зустрічаються отруйні, які небезпечні для життя людини.

Небезпечний гриб — бліда поганка. У цього гриба на нижньому боці шляпки пластинки завжди білі або зелені. Ніжка оповита манжеткою. Бліда поганка схожа на шампіньон.

Перші ознаки отруєння блідою поганкою з'являються через 12 годин. Виникають болі у шлунку, нудота, блювота. Хворому необхідно промити шлунок, кишечник і обов'язково відправити його у лікарню. Не займайтесь самолікуванням. Це може призвести до смерті.

Багато отруйних грибів схожі на їстівні. Тому не збирайте гриби, яких ви не знаєте.

Текст 4

Як поводитись на воді та біля води

Наближається літо. З нетерпінням очікують діти канікул, коли можна буде купатися, засмагати, посидіти на березі з вудкою, здійснити прогулянку на човні.

Але не можна забувати про небезпеку, яку несе вода. Щоб не трапилося лиха, треба запам'ятати і суверо виконувати правила поведінки на водоймах. Купатися можна тільки в добре перевірених, безпечних місцях. Ніколи не підплівайте до кораблів, човнів, катерів. Не користуйся під час купання дошками, саморобними плотами, надувними камерами.

Не допускайте пустощів на воді, це може привести до лиха. Діти, будьте обережними на воді. Не нехтуйте своїм життям і життям товаришів.

Текст 5

Один у дома

Залишаючись у дома наодинці, ти повинен вести себе особливо обережно. Адже небезпечними можуть бути не тільки речі, а й люди. Таких людей називають злочинцями. Вони можуть завдати великої шкоди твоїй оселі або тобі.

Отож, якщо ти вдома сам, запам'ятай!

Ніколи не відчиняй двері незнайомцям. На всі питання незнайомця відповідай «ні». Також ти не повинен відчиняти двері слюсарю, листоноші, лікарю, міліціонеру, якщо ти особисто не знаєш цих людей. Якщо злочинець намагається відчинити твої двері, одразу зателефонуй до міліції та назви свою точну адресу. Якщо вдома немає телефону, клич на допомогу з вікна або балкону.

Текст 6

Отруєння дикорослими рослинами

Причиною отруєння може стати вживання диких ягід, бо до їх складу входять хімічні речовини: кислоти, смоли

ли, ефірні масла.

Передозування цих речовин небезпечно для організму. Так, з ягід бузини варять варення, однак сирі плоди у великій кількості отруйні. Такі ж властивості мають плоди крушини, дурманника лікарського, беладонни, блекоти чорної, конвалії, вовчих ягід. Біля водоймищ зустрічається цикута з пелюстками, схожими на петрушку.

Багато рослин за сонячної погоди виділяють ефірні олії, які в разі потрапляння на шкіру залишають на ній опіки. Наприклад, лаванда, шавлія, чемериця, чистотіл.

Духмяні рослини можуть шкідливо впливати на нервову систему. Пилок викликає алергію, тому не можна залишати квіти на ніч у приміщенні.

Знаючи властивості дикорослих рослин, ви можете попередити їх шкідливий вплив на організм людини.

Текст 7

Вибухонебезпечні предмети

У період дощів, під час земляних робіт у парку, в ярах, можуть бути виявлені вибухонебезпечні предмети, які залишилися з часів війни. Не

загрожують життю.

Під час їх виявлення негайно повідомте до військкомату, міліції, до найближчого підприємства або соціальної служби надзвичайних ситуацій.

Слід ужити заходів щодо організації тимчасової охорони знайденого вибухонебезпечного предмету.

Небезпечними є піротехнічні вироби. Не зберігайте їх поблизу відкритого вогню. Не можна розбирати вироби і піддавати їх механічним впливам, носити в кишенях, спалювати у багатті. Зберігайте піротехнічні вироби в недоступному для дітей місці.

Необережне поводження з вибухонебезпечними предметами може привести до каліцтва, а іноді й смерті.

Текст 8

Цілющі властивості

Навесні вона чи не першою серед трав викидає маленькі листочки. Це крапива. Люди її лають і обминають.

Хоч і пекуча вона, та приносить користь. Листя і стебла — добрий харч для свійських тварин.

Вона має ще й лікувальні властивості.

Здавна стебла крапиви йшли на прядиво тканин, мотузок. У деяких країнах

кропиву використовують для виробництва вищих сортів паперу.

Зі свіжого ніжного листя готують салат, бо кропива містить у собі багато вітамінів. З неї готують юшки, борщі, каші. Свіже листя кропиви запарюють окропом і миють голову вразі випадання волосся, лупи.

Вважалось, що ця рослина має силу проти відьом, чаклунів. Отже, жалячи, кропива нас лікує.

Текст 9

Туберкульоз

Туберкульоз — це інфекційне захворювання, що викликається специфічними збудниками (мікробактеріями) і характеризується переважно ураженням

легенів. Але можливе ураження шкіри і кісток. Основне джерело туберкульозу — хвора людина, яка розповсюджує збудник хвороби під час кашлю, чхання.

Туберкульоз може маскуватися під різні хвороби. Однак є ознаки, які дозволяють запідозрити хворобу. Це постійна слабкість, погіршення апетиту, втрата ваги, втомлюваність, підвищення температури, тривалий кашель, кровохаркання. Якщо ви захворіли і маєте симптоми, схожі на туберкульоз, необхідно негайно

звернутися до лікаря. Як уберегтися від туберкульозу? Турбуватися про своє здоров'я — правильно харчуватися, займатися фізкультурою, загартовуванням, дотримуватися особистої гігієни, бувати на свіжому повітрі, своєчасно звертатися до лікаря в разі виявлення симптомів будь-якого захворювання.

Текст 10

Бережіть очі

Наше око дуже ніжне, дуже складно улаштоване. Поранення може привести до сліпоти. Багато нещасних випадків відбувається в результаті необережного поводження з ножицями, виделкою, булавкою, голкою, пером або іншими гострими предметами.

Одного разу Петро стріляв у горобця з рогатки, а потрапив прямо брату в око. Око осліпло. Сашко вистрілив цвяхом з пугача і випадково влучив Наталці в око. Дівчинка повністю осліпла.

Діти! Не грайте в небезпечні ігри. Якщо трапилося лиxo, сповістіть дорослим, негайно зверніться до лікаря. Пам'ятайте: найкращим освітленням є денне. У разі штучного освітлення лампа повинна стояти ліворуч. Книга, зошит повинні знаходитися від очей на відстані 30—40 см. Не читайте в ліжку, декілька годин підряд, у сутінках.

Текст 11

Щоб уникнути біди

Безмежне горе родини, коли під час пожеж гине людина.

Виникають пожежі внаслідок того, що деякі громадяни не стежать за станом електропроводів, розеток, приладами, увімкненими без нагляду.

Щоб уникнути лиха, необхідно твердо знати правила користування електромережами й електрообладнаннями. Щоб уникнути перевантаження в дротах, не можна підключати до однієї штепсельної розетки багато споживачів енергії.

Не дозволяйте, щоб відкрито прокладені дроти, шнури завішувались, заклеювались шпалерами. Не кладіть на дроти сторонні предмети, не торкайтесь оголених електродротів.

Не заходьте в трансформаторні підстанції!

У разі ураження електрострумом звертайтеся до лікаря. Будьте обережними з електрострумом!

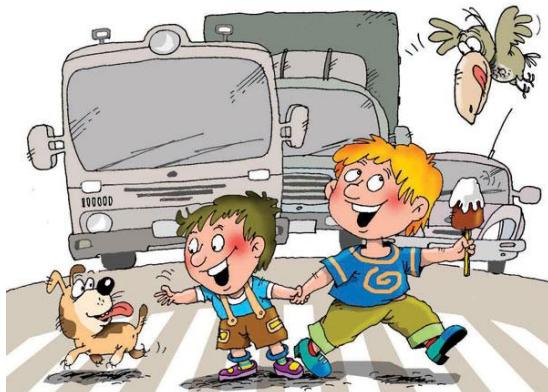
Текст 12

Виконуй правила дорожнього руху

Вивчи і запам'ятай ці вимоги правил дорожнього руху.

Переходячи проїжджу частину вулиць і доріг, будь уважним і обережним. Стеж за сигналами світлофора. Пересікати дорогу дозволяється тільки на пішохідних переходах, перехрестях або узбіччі. Переходячи вулицю, подивись ліворуч; на середині — праворуч, пропусти транспорт, що рухається, і продовжуй перехід. Ніколи не перебігай вулицю перед близько їдучим транспортом. Автомобілі, автобуси, тролейбуси обходь завжди по заду, а трамваї — попереду.

Небезпечно влаштовувати ігри поблизу дороги, вибігаючи на проїжджу частину із-за дерев, будинків, транспорту, що зупинився. Кататися на велосипедах можна у дворі на спеціальних майданчиках. Їздити по дорогах дозволяється з 14 років. Виконуючи правила руху, ти убережеш себе від нещасних випадків.

Текст 13

Будь обережним на льоду

Настав час заморозків і льодоставу. Багато з вас узимку люблять кататися на ковзанах. Це добре й корисно, але на льоду треба бути обережним.

Що треба запам'ятати?

Ніколи не

грайтесь на тонкому льоду. Намагайтесь обминати місця, запорошені снігом. Не катайтесь у віддалених, безлюдних місцях. Ніколи не з'їжджайте на санках або лижах з крутих берегів. Не катайтесь на ковзанах і під час великого снігопаду в тумані, вночі. Це небезпечно для життя.

Хлопчаки дуже люблять похизуватися своїм «героїзмом» і покататися на крижині. Цього робити не можна!

Діти! Будьте обережні на льоду. Не ризикуйте своїм життям, не ковзайте і не переходьте річку, озеро або став по тонкій кризі.

Текст 14

Ліки — довгожителі

Люди здавна використовували рослини для лікування різних недуг.

Здається, немає такого зілля, такої рослини, якої б не вживали наші пращури. Народні цілителі запримітили: якщо хворому давати тричі на день перед їжею запарені пшеничні висівки, значно покращується робота шлунка, людина почуває себе сильнішою, бадьорішою.

Просо лікує серце і печінку.

Барвінок зміцнює організм, зокрема серце, загоює рани, лікує хвороби шкіри. Відваром з листя волоського горіха лікують захворювання шкіри, ангіну.

Будь-які застуди виліковують калиновими напоями. Цвіт, ягоди, стебла рослини заварюють і п'ють як чай. Усього й не назвеш, але треба знати, що довкола нас росте не просто трава, а лікувальне зілля.

Треба знати й пам'ятати про це, щоб посправжньому дружити з рослинами і природою.

Текст 15

Палити — здоров'ю шкодити

Паління — одна з поширених серед населення планети шкідлива звичка, яка призводить до виникнення багатьох хронічних захворювань.

Під час паління нікотин з тютюновим димом потрапляє в дихальні шляхи і розноситься до всіх органів і тканин. Потрапляння великих доз тютюнового диму може бути смертельно небезпечним. Він містить близько двохсот шкідливих речовин, уражає глотку, гортань, бронхи і легені.

Нікотин справляє токсичну дію на серцево-судинну систему. Отруєння тютюновим димом порушує обмін речовин, після чого людина відчуває хибне почуття ситості.

У підлітків, які палять, розвивається короткозорість і погіршується слух. Тому підліток, який почав палити, повинен замислитися про своє здоров'я і твердо вирішити кинути палити.

Текст 16

Глисти

Глисти — це черви. Вони є ворогами людини. Живуть черви в тонкому кишечнику людини, але можуть проникати в печінку, шлунок та інші органи.

Потрапляючи в кишечник людини або тварини, глисти харчуються їх соками або їжею. Вони викликають нудоту, блювоту, головокружіння, недокрів'я, у разі чого з'являється швидка втома, загальна слабкість, розлад нервової системи, погіршення сну, послаблення пам'яті, судоми.

Зараження відбувається, головним чином, через брудні руки, неміті овочі.

Щоб захистити себе від глистів, мий руки перед їжею, після відвідування туалету, після гри і роботи: зберігай їжу від забруднення, знищуй мух.

Овочі, фрукти перед уживанням в їжу мий кип'ячено водою.

Висновок

Усе частіше предметом обговорення освітнян стають шляхи валеологізації навчання й виховання школярів. Дедалі гостріше відчувається потреба переходу від етапу поінформованості учнів про стан їхнього здоров'я до етапу формування в них стійкої мотивації здоров'я.

Саме у молодшому та середньому шкільному віці закладається майбутній потенціал здоров'я. Тому особливого значення набуває цілеспрямований вплив на особистість школяра, визначення умов, змісту, форм і методів, які є дієвими у вихованні здорового способу життя школярів.

Виконуючи вправи, подані у посібнику, на текстах валеологічного змісту пропоную вчителям-словесникам застосовувати такі методи навчання, що базуються на принципі активної участі самих учнів:

- обговорення у класі актуальних проблем;
- "мозкова атака"
- робота та виконання вправ у малих групах;
- аудіовізуальна діяльність;
- дебати, дискусії;
- розгляд та аналіз конкретних життєвих ситуацій;
- навчання однолітків та молодших школярів за методом "рівний - рівному" тощо.

Добираючи дидактичні матеріали посібника, особливу увагу звертала на відповідність їх змісту віковим особливостям, реальним потребам учнів та їх навчальним можливостям. Переконана, що лише за цих умов реалізація освітньої траекторії учнями за

навички" сприятиме формуванню мотивації учнів щодо здорового способу життя.

Єврейський філософ Абрахам Джошуа Гешель писав: "Знання – як і небеса – належать усім. Жоден учитель не має права приховувати їх від будь-кого, хто про них просить. Викладання – мистецтво віддавати". Тож буду дуже рада, якщо мій посібник стане комусь у нагоді. Успіхів Вам у нелегкій дорозі навчання та виховання!

Список використаної літератури

- 1.Батицький М.В. Українська мова: різновідніві дидактичні матеріали. 5 клас. – Львів: ВНТЛ, 2007.
2. Бурлачко Л.О., Гузовська Г.Р., Люта Л.І., Протасавицька Г.І. Збірник диктантів для 5-11 класів. – к.; Партнер, 2008.
3. Великий тлумачний словник української мови/Укладач і головний редактор В.Т.Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001.
4. Кобцев Д.А. Українська мова. Диктанти. Завдання. Вправи. 5 клас. – Х.: Ранок, 2001.
5. Марченко О.Д., Мартова Л.В. Збірник диктантів з української мови. 5-11 класи. – Х.: Ранок, 2003.
6. Пилипенко Л.І., Сандулєєва О.Д. Живе слово: Розвиток мовлення. Тренувальні вправи, творчо-пошукові завдання, лінгвістичні ігри. 5- 6 клас. – Донецьк: Центр підготовки абитурієнтів, 2000.
7. Сухомлинський В. Серце віддаю дітям / Василь Сухомлинський. – [Х. : Акта, 2012]. – 563 с.
8. Чак Є.Д. Мандрівка в Країну слова. – К.: Веселка, 2009